

Desing and Explanation of the Reduction of Consequences of the Behavioral Finance Biases on the Banking System Recession

Mojtaba Mali*, Mirfeiz Fallah, Ali Saeedi *****

Research

Abstract

The main purpose of the research is to design a model for reducing the consequences of effective behavioral biases in the recession of the banking system. The main problem is the existence of various behavioral biases in the decision-making process. Banks are one of the vital and very important sectors of any economy. The importance of banks for the national economy becomes clear when we know that banking is a legal and global industry that has a great impact on the formation of relations between nations and governments. This research, in terms of nature and method of research, is a survey type research. In this research, by using grounded theory, at first, based on the collection of information through interviews of 74 experts, field notes, participatory observation, documents, abstractions, data production, data analysis with a systematic approach, open coding, axial coding, selective coding and finally after model validation evaluation with the approval of 222 subject experts and confirmatory factor analysis techniques of the first and second order and structural equation modelling, model with 4 dimensions, 20 categories and 239 indicators will be presented. Due to the factor load, the dimensions of the self-deception component have the highest factor load and higher priority. Also, the components of emotional effect and social interactions and innovative simplification are the next priorities, respectively.

Keywords: Behavioral finance; Behavioral biases; Banking System; Grounded Theory.

Received: 2020.April.18, Accepted: 2020.November.06.

* Ph.D. Candidate in Financial Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran.

** Associate prof, Department of Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding author). E-mail: Mir.Fallahshams@iauctb.ac.ir

*** Associate prof, Department of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

طراحی و تبیین الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری مالی موثر در رکود نظام بانکی

مجتبی مالی*، میرفیض فلاح**، علی سعیدی***

چکیده

مقاله پژوهشی

بانک‌ها یکی از بخش‌های حیاتی و بسیار مهم هر اقتصادی محسوب می‌شوند، اهمیت بانک‌ها برای اقتصاد ملی زمانی آشکار می‌گردد که بدانیم بانکداری یک صنعت قانون‌مند و جهانی است که تاثیر فراوانی بر شکل‌گیری روابط بین‌ملتها و دولت‌ها می‌گذارد. هدف اصلی این پژوهش طراحی الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی می‌باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش پژوهش، توصیفی از نوع پیمایشی است. در این پژوهش با استفاده از روش داده‌بنیاد در ابتدا براساس گردآوری اطلاعات از طریق مصاحبه از ۷۴ نفر از خبرگان این امر، یادداشت میدانی، مشاهده مشارکتی، اسناد و مدارک، رویدادهای تجربیدی؛ تولید داده‌ها، تحلیل داده‌ها با رویکرد رهیافت نظام‌مند، کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری انتخابی و در نهایت پس از ارزیابی اعتباربخشی مدل با تایید ۲۲۲ کارشناسان موضوع و تکنیک‌های تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول و دوم و مدل‌سازی معادلات ساختاری، الگو با ۴ بعد، ۲۰ مقوله و ۲۳۹ شاخص ارائه گردید. با توجه به بار عاملی ابعاد الگو مولفه خود فریبی دارای بیشترین بار عاملی و اولویت بیشتر می‌باشد. همچنین مولفه‌های اثر هیجانی و تعاملات اجتماعی و ساده‌سازی ابتکاری به ترتیب اولیت‌های بعدی می‌باشند.

کلیدواژه‌ها: مالی رفتاری؛ سوگیری رفتاری؛ نظام بانکی؛ تئوری داده بنیاد.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۱/۳۰، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۸/۱۶.

* دانشجوی دکتری مدیریت مالی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، ایران.

** دانشیار گروه مدیریت، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: Mir.Fallahshams@iauctb.ac.ir

*** دانشیار گروه مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

مالی رفتاری که عموماً از آن به عنوان کاربرد روانشناسی در دانش مالی تعبیر می‌شود، به ویژه پس از ترکیدن حباب قیمتی سهام شرکت‌های تکنولوژی^۱ در مارس ۲۰۰۰، به یک موضوع روز تبدیل شده است. مالی رفتاری تشابه اسمی با واژه‌هایی نظیر علوم رفتاری^۲، روانشناسی سرمایه‌گذار^۳، روانشناسی شناختی^۴، اقتصاد رفتاری^۵، اقتصاد تجربی^۶ و علوم شناختی^۷ دارد. در مالی رفتاری این ادعا مطرح می‌شود که برخی اوقات به منظور یافتن پاسخی برای معماهای تجربی موجود در حوزه‌ی مالی، ضروری است تا این احتمال را بپذیریم که گاهی برخی از عوامل اقتصادی کاملاً عقلایی رفتار نمی‌کنند[۷]. مالی رفتاری برآیند ادغام علوم نئوکلاسیک با علوم مالی نئوکلاسیک، علوم روانشناسی و تصمیم‌گیری است. مالی رفتاری تلاشی برای توصیف دلایل بروز پدیده‌های غیر معمول در ادبیات مالی است. مالی رفتاری به مطالعه این که چگونه سرمایه‌گذاران در قضاوت‌های خود دچار خطاهای سیستماتیک یا به عبارت دیگر خطاهای ذهنی می‌شوند، می‌پردازد[۲۶]. بسیاری از اقتصادهای در حال توسعه، اخیراً سیستم‌های بانکی خود را از طریق خصوصی‌سازی، کاهش سرمایه و کاهش نقش مقررات اقتصادی، آزاد نموده‌اند. در نتیجه، مدیران بانک‌ها در این اقتصادها آزادی بیشتری در راستای نحوه اداره بانک‌های خود به دست آورده‌اند. تسلط کافی بر تورش‌های رفتاری مالی مدیران شبکه بانکی باعث می‌شود تا نظام بانکی با آگاهی بیشتری فرآیند تصمیم‌گیری خود را بررسی نمایند و در صورت مواجهه با این تورش‌ها بتوانند به خوبی واکنش نشان داده و از انحراف در تصمیم‌گیری جلوگیری نمایند. در سیستم‌های مالی اقتصادی در حال توسعه، بانک‌ها در موضعی مقتدرانه قرار دارند و به عنوان موتورهای رشد اقتصادی حائز اهمیت زیادی هستند. بازارهای مالی عموماً به اندازه کافی توسعه نیافته‌اند، بانک‌ها در این نوع اقتصادها معمولاً منبع مالی مهمی برای اکثریت شرکت‌ها می‌باشند. علاوه بر تامین ابزار عمومی پرداخت، بانک‌ها در کشورهای در حال توسعه معمولاً جایگاه اصلی پس اندازهای اقتصادی هستند.

همواره در میان اقتصاددانان این بحث مطرح بوده است که رشد اقتصادی، تقاضا را برای توسعه نهادهای مالی ایجاد می‌کند. اما براساس یک دیدگاه جدید، امروزه معتقدند که توسعه مالی یکی از کلیدهای دستیابی به رشد بلندمدت اقتصادی است و توسعه نهادهای مالی موجب فراهم آوردن رشد اقتصادی می‌شود. تدوین این مدل، برنامه‌ریزی بلندمدت، پرهیز از اجرای سیاست‌های

۱-Tech- stock bubble

۲-Behavioral Science

۳-Investor Psychology

۴-Cognitive Psychology

۵-Behavioral Economics

۶-Experimental Economics

۷-Cognitive science

شتاب‌زده، اصلاحات نهادی و ایجاد زیر ساخت‌های لازم برای بهبود محیط از جمله راهکارهایی است که می‌تواند در دستیابی به سطح مطلوبی از توسعه مالی نقش مؤثری داشته باشد. با توجه به ارتباط عملکرد سیستم بانکی با بخش‌های کلان اقتصاد کشور، هرگونه بی‌ثباتی و بحران در آن می‌تواند موجب نوسان و اختلال در متغیرهای کلان اقتصادی بالاخص تولید شود. لذا تأکید بر نقش واسطه‌گری مالی آن، بررسی و اطمینان از ثبات و سلامت سیستم بانکی دارای اهمیت است. از مسائل مهم در مالی رفتاری وجود تورش‌های رفتاری گوناگون در فرآیند تصمیم‌گیری می‌باشد. اهمیت مطالعه رفتار در بحث‌های مالی را می‌توان با توجه به تعریف «مرتون»^۱ در این حوزه بیشتر تبیین کرد. مرتون بیان می‌کند که «اساس و مرکز نظریه مالی عبارت است از مطالعه رفتار عوامل در نحوه تخصیص و آرایش منابع، از نظر زمانی و مکانی و در یک محیط نامطمئن. زمان و عدم اطمینان دو عامل کلیدی هستند که رفتار مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهند.» در این تعریف همان گونه که مشاهده می‌شود، عامل اصلی، رفتار است. رفتار عوامل و رفتار مالی. تعریف‌های دیگری نیز از مالی رفتاری توسط صاحب‌نظران دیگر این حوزه بیان شده است که اتفاق نظرهای قابل توجهی در آن‌ها دیده می‌شود. تورش یا سوگیری در نتیجه اشتباه در طراحی و اجرای یک مطالعه پیش می‌آید و باید کوشش شود تا مقدار آن کاهش یافته و یا از بین برود و یا در نهایت شناخته شود تا اثر آن هنگام تفسیر یافته‌های مطالعه مورد توجه قرار گیرد. تسلط کافی بر تورش‌های رفتاری مالی باعث می‌شود تا نظام بانکی با آگاهی بیشتری فرآیند تصمیم‌گیری خود را بررسی نمایند و در صورت مواجهه با این تورش‌ها بتوانند به خوبی واکنش نشان داده و از انحراف در تصمیم‌گیری جلوگیری نمایند. مالی رفتاری، مطالعه‌ی نحوه‌ی تحلیل و تفسیر افراد از اطلاعات برای اتخاذ تصمیم‌های سرمایه‌گذاری آگاهانه می‌باشد. به عبارت دیگر مالی رفتاری به دنبال تأثیر فرآیندهای روانشناختی در تصمیم‌گیری است. در یک جمع بندی می‌توان چنین اذعان داشت در بحث‌های مالی رفتاری، ویژگی‌های رفتاری که بر تصمیم‌گیری‌های افراد موثرند، مورد بررسی قرار می‌گیرند. این ویژگی‌ها «تورش‌های رفتاری» نامیده می‌شوند. مطالعات مختلفی در زمینه انواع تورش‌های رفتاری انجام شده است. این ویژگی‌ها خطاهای ادراکی و چگونگی تأثیر این خطاها بر تصمیم‌گیری مالی سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی انجام شده و به این نتیجه دست یافته‌اند که تصمیم‌های سرمایه‌گذاران تحت تأثیر چندین خطا قرار می‌گیرد.

هدف اصلی پژوهش ارائه الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی است. مساله اصلی وجود تورش‌های رفتاری گوناگون در فرآیند تصمیم‌گیری است. یکی از مساله‌های اصلی پژوهش، بی‌شک فقدان سرمایه کافی برای سرمایه‌گذاری جدید است و یکی از موانع جدی ذهنی مواجهه با این مساله اصلی در نظر و عمل، توهم قابلیت سوق دادن نقدینگی مثبت در بانک‌ها به سمت سرمایه‌گذاری است. مباحث تورش‌های رفتاری سطوح متفاوت اطمینان

در تصمیم‌گیری یک فرد را برای یک مسأله اما به دلیل شکل متفاوت مواجهه با آن نشان می‌دهد. پدیده دیگر این است که افراد موفقیت‌های اتفاقی خود را نتیجه توانایی‌های خود می‌پندارد، افراد معمولاً موفقیت‌های خود را به یاد می‌آورند نه شکست‌هایشان. در واقع افراد به آنچه به صورت احساسی با آن در تماس بودند ارزش بیشتری می‌دهند. تصمیم‌های سرمایه‌گذاران تحت تاثیر چگونگی طرح مسأله است، پیشینه سرمایه‌گذاران، تجربه آن‌ها و ارتباطشان با دیگران تاثیر عمیقی بر فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها دارد. مسأله مهم کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری که بتواند بانک‌ها را در مقابل رکود محافظت کند. همچنین اهداف فرعی پژوهش، تعیین مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعاد تورش‌های رفتاری مالی در نظام بانکی و برقراری ارتباطات بین آن‌ها است. در این پژوهش براساس ادبیات موضوع مالی رفتاری به بررسی تورش‌های گوناگون مطرح در زمینه نظام بانکی پرداخته شده است و پس از ارائه لیست نسبتاً جامعی از تورش‌های مختلف، تورش‌های موثر بر ایجاد رکود در نظام بانکی بررسی گردید. تورش‌ها در معرض نظر صاحب نظران و خبرگان گرفت و در ادامه پس از تایید نظر خبرگان، الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های معنا دار رفتاری موثر در رکود نظام بانک‌های ایران تبیین گردید.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مبانی نظری. پارادیم اقتصاد و مالی متعارف مبتنی بر این فرض است که کارگزار یا عامل اقتصادی، عقلانی است [۲۷]. امروزه اقتصاد رفتاری بر تلاش‌هایی که در راستای افزایش قدرت توضیح دهنده‌گی و پیش‌بینی‌پذیری نظریه‌های اقتصادی با توجه به دستاوردهای روانشناسی شناختی (و نه رفتارگرایی) صورت می‌گیرد [۸] اقتصاد رفتاری ترکیب دو علم اقتصاد و روانشناسی است و موضوع آن عبارت است از پژوهش و بیان علت محدودیت‌ها و پیچیدگی‌ها در عوامل اقتصادی [۱۵]. مالی رفتاری رهیافت جدیدی در بازارهای مالی است تا مشکلات پارادایم سنتی و متعارف را بر اساس دستیاف‌های روانشناسی شناختی پاسخ دهد [۶]. در اقتصاد رفتاری، مفروضات اقتصاد کاملاً عقلایی کنار گذاشته شده و به محدودیت‌های انسان و انحراف از تصمیم‌های عقلایی پرداخته می‌شود [۸]. این پژوهش این تعاریف را برای بانک ضعیف و رکود و کسری نظام بانکی بکار می‌برد. بانک ضعیف بانکی است که نقدینگی یا قدرت تعهد بدهی اش ضعیف شده یا بزودی خواهد شد، مگر یک بهبود اساسی در منابع مالی، پروفایل ریسک، مدل تجاری، سیستم‌ها و کنترل مدیریت ریسک و یا در کیفیت هدایت و مدیریتش، به روشی زود هنگام صورت بگیرد. رکود و کسری نظام بانکی: بانک‌ها به دلیل اینکه دارایی‌های خود را در بازارهایی مثل مسکن سرمایه‌گذاری کرده‌اند، دچار رکود و کسری شده‌اند [۱].

به اعتقاد تالر دیر زمانی نخواهد گذشت که واژه مالی رفتاری از بین خواهد رفت و دیدگاه ایجاد شده به عنوان رویکردی فراگیر به جا خواهد ماند [۳۲]. از نظر تاریخی، دیدگاه رفتاری در عقاید

آدام اسمیت^۱ ریشه دارد. بنتهام^۲ نیز پایه‌های روانشناختی اصل مطلوبیت مشتریان را ارائه کرد که یکی از اصول پذیرفته شده اقتصاد نئوکلاسیک بود [۳۱]. موریس^۳ (۱۹۵۳) با مطالعاتی که در زمینه تئوری مطلوبیت و تصمیم‌گیری انجام داد، شواهدی بر نقض این تئوری و انتخاب عقلایی انسان‌ها به دست آورد [۱۹]. فستینگر^۴ (۱۹۵۶) با معرفی تئوری ناهماهنگی شناختی^۵ به این نتیجه رسید زمانی که دو پدیده در یک زمان با یکدیگر در تناقض باشند، یک ناهماهنگی شناختی بین آن‌ها به وجود خواهد آمد [۱۳]. رایفا^۶ (۱۹۶۵)، نظریه پرداز تصمیم‌گیری، در مطالعات خود اولین بار روش‌های تصمیم‌گیری را از یکدیگر تفکیک کرد. وی سه دیدگاه تصمیم‌گیری هنجاری، توصیفی و تجویزی را معرفی کرد [۲۵]. یکی از مهمترین عواملی که باعث رشد و توسعه دیدگاه رفتاری در نظریات تصمیم‌گیری شد، مطالعات تورسکی و کانمن^۷ (۱۹۷۹) بود [۱۷]. سایمون^۸ نیز با ارائه نظریه عقلانیت محدود^۹ در سال ۱۹۸۵، به این نتیجه رسید که به دلیل محدودیت در جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات، تصمیم‌گیری مدیران همیشه براساس حداکثر کردن خواسته‌ها انجام نمی‌شود؛ بلکه همواره یک حالت رضایت بخشی بین اهداف پیش‌بینی شده و سطح دستیابی به آن‌ها ایجاد می‌شود [۳۰]. مطالعات کانمن و تورسکی (۱۹۹۲) در زمینه کاربرد علوم رفتاری در تصمیم‌گیری، به شکل توسعه یافته نظریه چشم انداز، تحت عنوان تئوری چشم انداز تجمعی، منجر شد [۱۷]. مینتزبرگ^{۱۰} (۲۰۰۱) شخصیت تصمیم‌گیرنده و مکانیزم روانی اندیشیدن را به عنوان عوامل زمینه ساز در تصمیم‌گیری مطرح کرد. وی معتقد بود اندیشه انسان و تصمیم‌های او تابع عوامل مختلفی، از جمله موقعیت اجتماعی، احساسات، شرایط روحی و روانی و حالت ذهنی فرد است [۲۰]. آریلی^{۱۱} (۲۰۰۸) نیز با بررسی بحرآن‌های اقتصادی اخیر در دنیای سرمایه‌داری در مقاله‌ای تحت عنوان پایان عقلانیت^{۱۲}، معتقد است که تئوری‌های عقلایی در حال حاضر قادر به تبیین دقیق تصمیم‌ها در سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی نیستند؛ بنابراین توجه به جنبه‌های رفتاری در تصمیم‌گیری بیش از پیش ضرورت دارد. [۲] نال^{۱۳} (۲۰۱۰) در مقاله‌ای ویژگی‌های روانی انسان‌ها، مانند احساسات، خطاهای رفتاری و ساختار شخصیت هر فرد را بر تصمیم‌گیری در مورد پس انداز بررسی

۱- Smith

۲- Bentham

۳- Maurice

۴- Festinger

۵- Cognitive Dissonance

۶- Raiffa

۷- Kahnman & Teversky

۸- Simon

۹- Bounded Rationality

۱۰- Mintzberg

۱۱- Ariely

۱۲- The End of Rationality

۱۳- Knoll

کرد [۱۸]. میسر و همکاران^۱ (۲۰۱۲) توانایی‌های شناختی مدیران را بر شیوه تصمیم‌گیری آنان در ۱۱۰ شرکت صنعتی کوچک در کشور آمریکا بررسی کردند [۲۱]. شولسر و همکاران^۲ (۲۰۱۳) نقش احساسات را بر تصمیم‌گیری در شرایط ریسک و عدم اطمینان در بین صنایع شیمیایی کشور آلمان بررسی کردند [۲۸].

ابیحیت چاندرا^۳ (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای به بررسی تصمیم‌گیری در بازار سهام مبتنی بر ترکیب روانشناسی با امور مالی در کشور هند می‌پردازد. نتایج این مطالعه حاکی از آن است که مسائل رفتاری جدیدترین مواردی است که باید هنگام تدوین استراتژی‌های سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شود [۹]. نیک ماهران و نیک محمد^۴ (۲۰۰۹) در مقاله مالی رفتاری در مقابل مالی سنتی، تأثیر سوگیری‌های روانشناختی هر فرد را بر تصمیم‌گیری مالی بررسی نموده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد، سرمایه‌گذاران به امنیت، رفتار بدون ضرر، اطلاعات گذشته، سرمایه‌گذاری جسورانه، کارایی پرتفوی توجه می‌کنند [۲۳]. هرش شفرین (۲۰۱۳) مقاله‌ای با عنوان توسعه مالی رفتاری بر روی نظریه کانمن تدوین نمود. وی معتقد است سرمایه‌گذاران به جنبه‌های مثبت رویدادهای گذشته بیش از رویدادهای منفی اهمیت می‌دهند و این نگرش نهایتاً منجر به ترویج خوش‌بینی بیش از حد در بازار می‌شود [۲۹]. رحمت الله پشتون^۵ (۲۰۱۶)، یک مطالعه جامع بر "تأثیر مالی و اثر آن بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری پورتفولیو در بازار بورس هند" انجام داد. در این مطالعه دلیل بحران، تفاوت الگوی رفتاری سرمایه‌گذاران جوان و با تجربه آشکار می‌شود. داده‌های اولیه برای تجزیه و تحلیل با توزیع یک پرسشنامه ساختاریافته در میان سرمایه‌گذاران که به عنوان (من) جوان و (دوم) با تجربه طبقه بندی شده بودند، جمع‌آوری شد. نتایج به دست آمده با تجزیه و تحلیل نمونه‌ای از ۷۴ پاسخ دهنده، که ۱۲ نفر از آن‌ها اعتراف کرده‌اند که حداقل ۵۰٪ از ضرر را به دلیل بحران متحمل شده‌اند، نشان داد که میزان قرار گرفتن در معرض سوگیری‌ها الگوی رفتاری سرمایه‌گذاران جوان و با تجربه را جدا می‌کند. به نظر می‌رسد مغرضانه بودن، لنگر انداختن و نماینده گمبلرها و تعصب گله‌داری بیش از سرمایه‌گذاران با تجربه بر سرمایه‌گذاران جوان تأثیر بگذارد [۲۴].

کبیر^۶ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به بررسی فواید امور مالی رفتاری در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران پرداخته است [۱۱]. اشرف خان^۷ (۲۰۱۸)، یک رویکرد رفتاری به نظارت مالی، مقررات و بانکداری مرکزی مطرح نموده‌اند. این مقاله چگونگی ارتباط عناصر رفتاری با نظارت مالی را شرح می‌دهد. این کار بر اثرات رفتاری هنجارها (اجتماعی، حقوقی و بازار) متمرکز است. رفتار دیگران (درونی

۱- Missier et al.

۲- Schlosser et al.

۳ - Abhijeet Chandra

۴ - Nik Maheeran and Nik Muhammad

۵ - Rahmatullah pashtoon

۶ - Enamul Kabir

۷ - Ashraf Khan

سازی، شناسایی و انطباق) و تعصبات روانشناختی. تأکید می‌کند که ناظران مالی، ناظران و بانک‌های مرکزی هنوز به پتانسیل کاملی که این عناصر رفتاری دارند، پی نبرده‌اند. برای انجام این کار، آن‌ها باید یک رویکرد رفتاری طراحی کنند که شامل جنبه‌های مربوط به رفتار فردی و گروهی باشد. در این مقاله نمونه‌های موردی آزمایش با چنین رویکردی از جمله نظارت بر رفتار ارائه شده است. در آخر، زمینه‌هایی را برای پژوهش‌های بیشتر برجسته می‌کند [۳]. کرمانا باخمان، انریکو جی د جورجیو، تورستن هنس (۲۰۱۸) کتاب مالی رفتاری برای بانکداری خصوصی: از هنر مشاوره به علم مشاوره تالیف نموده‌اند. امور مالی رفتاری برای بانکداری خصوصی، چارچوبی کامل برای مدیریت ثروت متناسب با نیازهای منحصر به فرد هر مشتری فراهم می‌کند. این چارچوب با ادغام امور مالی رفتاری با بانکداری خصوصی، به مخاطب کمک می‌نماید درک بیشتری از خواسته‌ها، نیازها و چشم‌اندازهای مشتری خود برای ساده‌سازی روند تصمیم‌گیری داشته باشد. با شروع میانی نظری تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌گذاری و تعصبات رفتاری، بحث در مورد تفاوت‌های فرهنگی در تجارت جهانی و تخصیص دارایی در طول چرخه عمر سرمایه‌گذاری است تا به شما در ساختن یک استراتژی مدیریت ثروت متناسب با نیازهای هر فرد کمک کند. این مطالعه شامل پوشش فین تک و مالی، سیستم توسعه رفتاری است که شروع به جلب توجه در فضای بانکی خصوصی می‌کند [۴]. قالمق، یعقوب نژاد، فلاح شمس (۲۰۱۷)، مطالعه‌ای در مورد تأثیر سواد مالی بر تورش‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران انجام داده‌اند و نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های آن‌ها حاکی از آن است که میان میزان سواد مالی سرمایه‌گذاران و تورش‌های رفتاری آن‌ها رابطه معناداری در جهت مثبت وجود دارد [۱۴]. باغجری و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی بازده و نوسان‌پذیری بازده صنعت سرمایه‌گذاری و اثر مالی رفتاری بر ایام مناسبت ویژه بر شاخص‌های بازارهای مالی اشاره نموده‌اند. [۵] جمشیدی و قالیباف اصل (۲۰۱۹) پویایی‌شناسی رفتار سرمایه‌گذاران حقیقی بورس اوراق بهادار تهران بررسی نموده‌اند و نتایج آن‌ها بیانگر آن است که رفتار برخی از سرمایه‌گذاران نشان‌دهنده بیش از یک خطای شناختی است [۱۶]. فرهادی و همکاران (۲۰۱۹) پژوهش در خصوص توضیح رابطه رفتار جمعی و مومنتوم با بازدهی سهام: شواهدی از بازار سرمایه ایران انجام داده‌اند [۱۲]. مهمترین نظریه‌های منطبق بر حوزه مالی رفتاری در بانک‌ها که از یافته‌های پژوهش می‌باشد به شرح ذیل است. شایان ذکر است مطالب عنوان شده زیر به صورت ارتباط از طریق پست الکترونیکی از دانشمندان موصوف اخذ شده است.

جدول ۱. مهمترین نظریات مطرح شده در حوزه مالی رفتاری در بانکها

نام محقق	نام دانشگاه	شواهد تجربی
ریچارد بگزی ^۱	میشیگان ^۲	دستگاه‌های اجرایی بانکداری باید نظریه‌های رفتاری در تصمیم‌گیری را در نظر بگیرند و همچنین احساسات مصرف‌کننده را مد نظر قرار دهند که این ممکن است بر تصمیم‌هایی که اتخاذ می‌کند تأثیر بگذارد.
الیور هارت ^۳ (برنده جایزه نوبل اقتصاد ۲۰۱۶)	هاروارد ^۴	شاید بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری آن‌ها تأثیر بگذارد. آن‌ها ممکن است درک کنند که آنقدرها هم منطقی نیستند.
آلویس ای. راث ^۵ (برنده جایزه نوبل اقتصاد ۲۰۱۲)	استنفورد ^۶ و هاروارد	مالی رفتاری بر بانک‌ها اثر می‌گذارد. به عنوان نمونه به هجوم بانکی می‌توان اشاره نمود.
هنس الریچ ^۷	کپنهاگ ^۸	مالی رفتاری تصمیم‌های مدیران بانک‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
ونسنت کرافورد ^۹	آکسفورد ^{۱۰}	فکر می‌کنم پیش‌تر مالی رفتاری در بانک اثرگذار بوده است. همچنین در مقررات بانکی و سایر موسسات مالی این مهم وجود خواهد داشت.
سام افلاکی ^{۱۱}	میشیگان	مالی رفتاری به صورت مشخص بر ریسک‌های بانک‌ها اثر می‌گذارد. پیش‌بینی و پیشگیری تورش‌های رفتاری می‌تواند بانک‌ها را در مقابل نوسانات اقتصادی محافظت کند. بر ریسک سیستماتیک نیز تأکید می‌شود که به عوامل خارج از سیستم بانکی ارتباط پیدا می‌کند.
اندرو پاسویت ^{۱۲}	پنسیلوانی ^{۱۳}	اثر مالی رفتاری بر بانک‌ها زیاد نیست.
جمشید گاندی ^{۱۴}	وارتون ^{۱۵}	به طور خلاصه، مالی رفتاری بر بانک‌ها اثر می‌گذارد، اما زمان لازم است تا بینش‌های مربوط به تأمین مالی بر رفتار و تأثیرگذاری بر عملکرد بانکی به میزان قابل توجهی صورت گیرد. من معتقدم اولین تأثیر آن در مدیریت صندوق‌های سرمایه‌گذاری همچون بازنشستگی و مدیریت ثروت و دارایی خواهد بود.

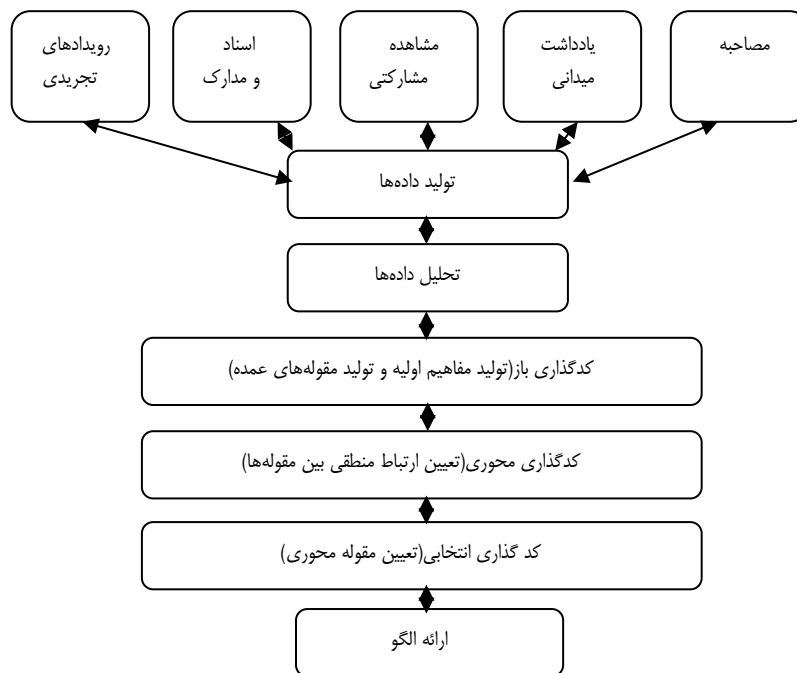
^۱- Richard Bagozzi^۲- Michigan^۳- Oliver Hart^۴- Harvard^۵- Alvin E. Roth^۶- Stanford^۷- Hannes Ullrich^۸- Copenhagen^۹- Vincent Crawford^{۱۰}- oxford^{۱۱}- Sam Aflaki^{۱۲}- Andrew Postlewaite^{۱۳}- Pennsylvania^{۱۴}- Jamshed Ghandhi^{۱۵}- wharton

پاول استوینو^۱ صوفیا^۲ باید در مواقع پر تلاطم، حباب، سقوط و وقتی که ما در بازارها دارای نوسان زیاد هستیم، رفتاری مالی مستحکم داشته باشیم. در زمان پذیرش، تورش‌های رفتاری داریم که بانک‌ها تمایل به اعطای تسهیلات ندارند و برای سرمایه‌گذاری و تجارت در شروع پروژه‌های بزرگ می‌ترسند. برای کاهش عواقب، باید سیاست‌های دقیق و پایداری برای تحریک فعالیت‌های تجاری انجام شود.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و از نظر ابعاد تحلیل توصیفی و از لحاظ رابطه بین عوامل موثر بر رکود نظام بانکی تحلیل همبستگی است. متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش از نوع پس‌رویدادی هستند. در این مطالعه جهت برآزش مدل مفهومی پژوهش از روش تحلیل مسیر و معادلات ساختاری به کمک نرم افزار Smart PLS استفاده شد. مراحل اجرای پژوهش به شیوه داده بنیاد بدین شرح است:

نمودار ۱. مراحل پژوهش

^۱ - Prof. Pavel Stoynov

^۲ - Sofia

در این پژوهش از رهیافت نظام‌مند برای تحلیل داده‌ها در نظریه پردازی داده بنیاد استفاده شد. مراحل کد بندی اطلاعات بدین صورت است:

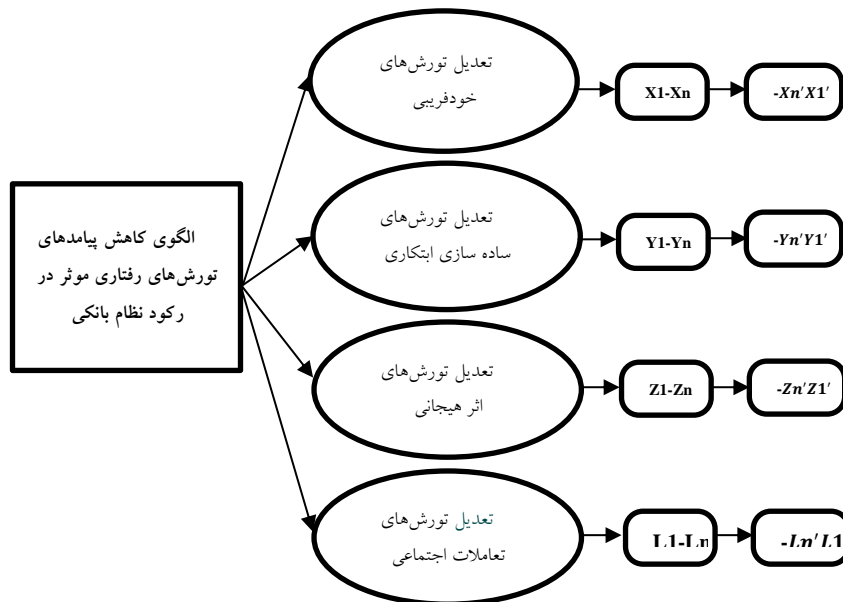
کدگذاری باز: عبارت است از روند خرد کردن، مقایسه کردن، مفهوم پردازی و مقوله‌بندی داده‌ها. روش کدگذاری باز، نه تنها به کشف مقوله‌ها می‌انجامد بلکه خصوصیات و ابعاد آن‌ها را نیز روشن می‌سازد.

کدگذاری محوری: عبارت است از سلسله رویه‌هایی که پس از کدگذاری باز انجام می‌شوند تا با برقراری پیوند بین مقوله‌ها، اطلاعات را به شیوه‌های جدیدی با یکدیگر مرتبط سازند.

کدگذاری انتخابی: عبارت است از روند انتخاب مقوله‌ی هسته به طور منظم و ارتباط دادن آن با سایر مقوله‌ها، اعتبار بخشیدن به روابط و پر کردن جاهای خالی با مقوله‌هایی که نیاز به اصلاح و گسترش دارند.

ابعاد، مقوله‌ها و مشخصه‌های مورد بررسی در قالب یک مدل مفهومی به شرح ذیل تدوین می‌گردد.

نمودار ۲. مدل مفهومی پژوهش

پژوهشگران و متخصصین مالی رفتاری طبقه‌بندی‌های متفاوتی از تورش‌های رفتاری ارائه داده‌اند که در ادامه گزیده‌ای از این طبقه‌بندی‌ها ارائه می‌شود: کانمن و ریپ^۱ تورش‌های رفتاری را در سه طبقه به شرح جدول (۲) تقسیم کرده‌اند:

جدول ۲. تقسیم‌بندی سه گانه کانمن و ریپ از تورش‌های رفتاری

خطای اطمینان بیش از حد - خطای خوش بینی و بدبینی - خطای پس بینی (ادراک پس از وقوع) - خطای واکنش افراطی به وقایع تصادفی	تورش‌های قضاوتی
خطای توزین غیرخطی احتمالات - خطای ابهام در روند تغییرات ارزش - خطای استفاده از قیمت خرید به عنوان نقطه مرجع - خطای تمایل به دیدگاه کوتاه‌مدت بجای بلندمدت - خطای چارچوب‌گرایی بسته - خطای جذابیت در شرط‌بندی - خطای تمایل به تکرار ریسک و شرط‌بندی	تورش‌های ترجیحی (رجحان یا اولویت)
خطای پشیمان‌گریزی - خطای ضرر و زیان‌گریزی	تورش‌های حاصل از نتایج تصمیم

جعفری و دولتی بر اساس مطالعات و پژوهش‌های خود تورش‌های رفتاری را به چهار گروه به شرح جدول (۳) طبقه‌بندی نموده‌اند:

جدول ۳. تقسیم‌بندی چهارگانه جعفری و دولتی از تورش‌های رفتاری

نظریه انتظارات - زیان‌گریزی - تورش وضع موجود - سفسطه قماربازان - تورش خوردخدمتی - توهم پولی	رفتارهای مکاشفه‌ای
قالب بندی شناختی - حسابداری ذهنی - ثابت سازی	قالب بندی
اثر سوء جای‌گیری - اثر وقفی - مقابله به مثل - مصرف زمانی - ترجیحات با خطای محدودیت در زمان - سرمایه‌گذاری لحظه‌ای - اشتیاق و هراس - غریزه گله‌ای (رفتار جمع‌گرایی) - سفسطه هزینه‌های واقع شده	پدیده‌های غیر عادی (رفتار اقتصادی)
معمای صرف صاحبان سهام - فرضیه دستمزد کارا - چسبندگی قیمت - حدود آریترائز - معمای سود تقسیمی - اثر تقویمی - پهن دنباله‌ها	پدیده‌های غیر عادی (قیمت و بازده بازار)

پمپین در کتاب خود تحت عنوان «تورش‌های رفتاری و مدیریت ثروت» تورش‌های رفتاری را در دو طبقه کلی به شرح جدول (۴) تقسیم کرده است [۱۱].

جدول ۴. تقسیم‌بندی دوگانه پمپین از تورش‌های رفتاری

عاطفی	شناختی
خطای خودکنترلی- خطای خوش بینی و بدبینی- خطای پشیمان‌گریزی- خطای حسابداری ذهنی- خطای پیش‌بینی(ادراک پس از وقوع) - خطای ناهماهنگی ضرر و زیان‌گریزی-خطای بخشش- خطای وضع موجود	خطای اطمینان بیش از حد- خطای دسترسی- خطای محافظه‌کاری- خطای شناختی- خطای تایید و تصدیق- خطای خود اسنادی- خطای ابهام‌گریزی- خطای تازه‌گرایی- خطای شکل یا چهار چوب‌گرایی- خطای نمایندگی- خطای تکیه‌کردن و سازش- خطای توهم‌کنترل

ابعاد پژوهش

خودفریبی (محدودیت برای یادگیری): شواهد زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد اشخاص، به دانش و توانایی‌هایشان بیش‌تر از آن چیزی که هست اعتماد دارند معمولاً پیش‌بینی افراد از احتمال وقوع پدیده‌ها یا خیلی افراطی یا خیلی تفریطی است.

ساده‌سازی ابتکاری: (خطاهای پردازش اطلاعات): چون ظرفیت پردازش اطلاعات در بشر محدود است اشخاص به روش‌های تصمیم‌گیری ناقص یا روش‌های ابتکاری روی می‌آورند که به تصمیم‌گیری‌های نسبتاً خوبی نیز منجر می‌شوند. به این مختصر سازی که در فرآیندهای تصمیم‌گیری صورت می‌گیرد، ساده‌سازی ابتکاری گفته می‌شود.

اثر هیجانی: واکنش کلی و کوتاه به یک واقعیت غیر منتظره همراه با یک حالت عاطفی خوشایند یا ناخوشایند هیجان نامیده می‌شود. به هنگام هیجان قدرت تفکر و قدرت عمل می‌تواند فلج شده و یا قدرت یابد.

تعاملات اجتماعی: اشخاص گرایش دارند تا در تصمیم‌گیری‌ها و قضاوت‌هایشان با دیگران هم صدا شوند. اکثر سرمایه‌گذاران دچار عکس‌العمل‌های احساسی در جو بازار می‌شوند. به عبارت دیگر حتی زمانی که سیگنال‌های اطلاعاتی به فرد می‌گویند خرید و فروش کدام یک مناسب است، سرمایه‌گذاران باز هم نسبت به تصمیم‌گیری صحیح مردد هستند.

سؤال‌های پژوهش

سؤال‌های اصلی: الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی کدام است؟ الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی دارای چه مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعاد هایی است؟ روابط منطقی بین مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی، چگونه است؟

سؤال‌های فرعی: مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای مربوط به تورش‌های خودفریبی چیست؟ مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای مربوط به تورش‌های ساده سازی ابتکاری چیست؟ مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای مربوط به تورش‌های اثر هیجانی چیست؟ مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای مربوط به سایر تورش‌های رفتاری مالی بر رکود نظام بانکی چیست؟ مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای مربوط به رکود نظام بانکی چیست؟

جامعه آماری. در مرحله کیفی شامل خبرگان نظام بانکی خواهند بود که تعداد آن‌ها ۲۴ نفر خبره برای تئوری داده بنیاد می‌باشد. جامعه آماری در بخش کمی که مربوط به فاز سوم پژوهش است نیز شامل ۲۲۲ کارشناس است که برای تایید مدل لحاظ می‌گردد. به منظور برآورد حجم نمونه مناسب از جدول مورگان، استفاده شده است. از آنجایی که تعداد جامعه آماری ۵۲۵ (به صورت میانگین از هر یک از بانک‌ها و بانک مرکزی ۱۵ نفر) می‌باشد، لذا حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان کرجسی ۲۲۲ نفر در نظر گرفته شد که این افراد با روش سرشماری انتخاب شدند. از آنجا که پژوهش حاضر از نوع ترکیبی می‌باشد در دو مرحله کیفی و کمی انجام شد، در بخش کیفی ابتدا از تعدادی صاحب‌نظر به تفکیک خبرگان نظام بانکی به صورت هدفمند انتخاب گردید تا مقوله‌های اساسی مستخرج در مرحله اول بررسی و واکاوی شود. شایان ذکر است که تعداد افراد نمونه در نمونه‌گیری کیفی بر مبنای اشباع نظری داده‌ها بوده است. بدین معنی که نمونه‌گیری تا زمانی ادامه پیدا می‌کند که همچنان مؤلفه‌ها و نظرهای جدیدی توسط اعضای نمونه عرضه شود.

جدول ۵. خلاصه روش پژوهش

سؤالات پژوهش	روش	ابزار	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
شناسایی مولفه‌های اصلی و شاخص‌ها	کیفی / گروه کانونی و تحلیل محتوا	مصاحبه نیمه ساختار یافته و بحث گروه‌های کانونی	طبقه‌بندی کدگذاری باز و محوری و تفسیر داده‌ها
طراحی پرسشنامه و اعتباریابی جهت شاخص‌های مولفه‌ها	روش کمی	پرسشنامه محقق ساخته	تحلیل مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی (PLS)

۴. تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

در این قسمت به بررسی آماره‌های توصیفی خودفریبی و مولفه‌ها، ساده‌سازی ابتکاری و مولفه‌ها و اثر هیجانی و تعاملات اجتماعی و مولفه‌ها می‌پردازیم.

معیارهای عددی. با داده‌های جمع‌آوری شده از پرسشنامه، برای هر یک از متغیرها، آماره‌های عددی مانند حداقل، حداکثر، میانگین، انحراف معیار، واریانس، چولگی و کشیدگی بررسی شده است که به علت محدودیت فقط دو شاخص چولگی و کشیدگی در این نوشتار درج گردید.

جدول ۶. آماره‌های توصیفی خود فریبی و مولفه‌ها

خود فریبی	محافظة کاری	خود خدمتی	ناسازگاری	رویداد	باور گرایی	خود استنادی	فرا اعتمادی	بهینه بینی
-۱/۱۷	-۰/۶۵	-۰/۹۷	-۱/۰۰	-۰/۹۱	-۱/۶۸	-۱/۷۶	-۰/۸۴	-۱/۱۲
۰/۵۵	-۰/۷۷	-۱/۲۰	-۰/۰۷	-۰/۷۸	۱/۰۴	۱/۴۱	-۰/۶۷	۰/۶۷

جدول ۷. آماره‌های توصیفی ساده‌سازی ابتکاری و مولفه‌ها

ساده سازی	زیان گریزی	لنگر انداختن	طبقه	صورت	معرف گرایی
-۰/۸۲۴	-۱/۴۵۱	-۱/۰۱۳	-۰/۷۵۳	۰/۷۱۵	-۰/۶۶۸
-۰/۰۵۲	۰/۲۷۱	۱/۰۹۷	۰/۳۱۴	-۰/۷۹۸	-۰/۷۴۷

جدول ۸. آماره‌های توصیفی اثر هیجانی و تعاملات اجتماعی و مولفه‌ها

تعاملات هیجانی	اثر هیجانی	اطلاعاتی	سرايت	محدودیت	پشیمانی	ابهام	کوتاه	روحیات
-۰/۹۳۲	-۱/۰۵۳	-۱/۰۴۳	-۱/۱۸۱	-۰/۵۱۱	-۱/۴۱۲	-۰/۸۵۲	-۰/۹۶۴	-۰/۹۱
۰/۵۶۸	-۰/۲۷۶	۰/۱۶۹	۰/۵۶۷	-۰/۷۶۹	۰/۰۷۹	-۰/۵۹۴	-۰/۵۸	-۰/۸۳۷

همانطور که مشاهده می‌شود متغیرها، همگی در دامنه قابل قبولی برای دو شاخص چولگی و کشیدگی قرار دارند. لازم به ذکر است که دامنه قابل قبول برای چولگی و کشیدگی بین ۳ تا -۳ می‌باشد.

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف. باتوجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در جدول فوق برای اکثر متغیرهای پژوهش، کمتر از ۰/۰۵ است، نتیجه می‌شود که توزیع متغیرهای فوق‌الذکر تفاوت معناداری با توزیع نرمال دارد. بنابراین توزیع داده‌ها نرمال نمی‌باشد.

جدول ۹. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن متغیرهای پژوهش

تعاملات اجتماعی	اثر هیجانی	ساده سازی ابتکاری	خود فریبی	آزمون
۰/۱	۰/۲۰	۰/۱۳	۰/۱۶	آماره آزمون
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری

باتوجه به مطالب بیان شده، در این مطالعه جهت برازش مدل مفهومی پژوهش از روش تحلیل مسیر و معادلات ساختاری به کمک نرم افزار Smart PLS استفاده شد.

بررسی مدل بیرونی پژوهش. در مدل های PLS مدل های اندازه گیری یا همان سازه ها به دو دسته سازه های انعکاسی و سازه های ترکیبی تقسیم می شود. نتایج و گزارش خروجی نرم افزار PLS برای این شاخص پایایی مرکب در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۱۱. پایایی مرکب و آلفای کرونباخ

ابعاد	Composite Reliability	Cronbachs Alpha
اثر هیجانی	۰/۸۹	۰/۸۱
تعاملات اجتماعی	۰/۸۱	۰/۷۸
خود فریبی	۰/۹۱	۰/۸۸
ساده سازی ابتکاری	۰/۷۸	۰/۷۳

ارزیابی روایی مدل های اندازه گیری

روایی همگرا. اولین روایی مورد بررسی برای تأیید رو بودن مدل های اندازه گیری، روایی همگرا است. روایی همگرا به این معناست که مجموعه ای معرف ها، سازه ای اصلی را تبیین می کنند. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) استفاده از متوسط واریانس استخراج شده (AVE) را به عنوان معیاری برای اعتبار همگرا، پیشنهاد می کنند. حداقل AVE معادل ۰/۵ بیانگر اعتبار همگرای کافی است، به این معنی که یک متغیر مکنون می تواند به طور میانگین بیش از نیمی از پراکندگی معرف هایش را تبیین کند.

جدول ۱۲. نتایج محاسبه شاخص متوسط واریانس

ابعاد	AVE
اثر هیجانی	۰/۶۸
تعاملات اجتماعی	۰/۶۱
خود فریبی	۰/۵۷
ساده سازی ابتکاری	۰/۴۲

همانطور که در جدول بالا مشاهده می شود مقدار AVE برای متغیرهای مکنون اکثراً بالاتر از ۰/۵ است. بنابراین می توان گفت که روایی همگرای مدل های اندازه گیری مطلوب می باشد.

برازش مدل. شاخص برازش کلی مدل GOF بصورت میانگین هندسی R^2 و متوسط اشتراک محاسبه می شود:

$$GOF = \sqrt{\text{Communality} \times \overline{R^2}}$$

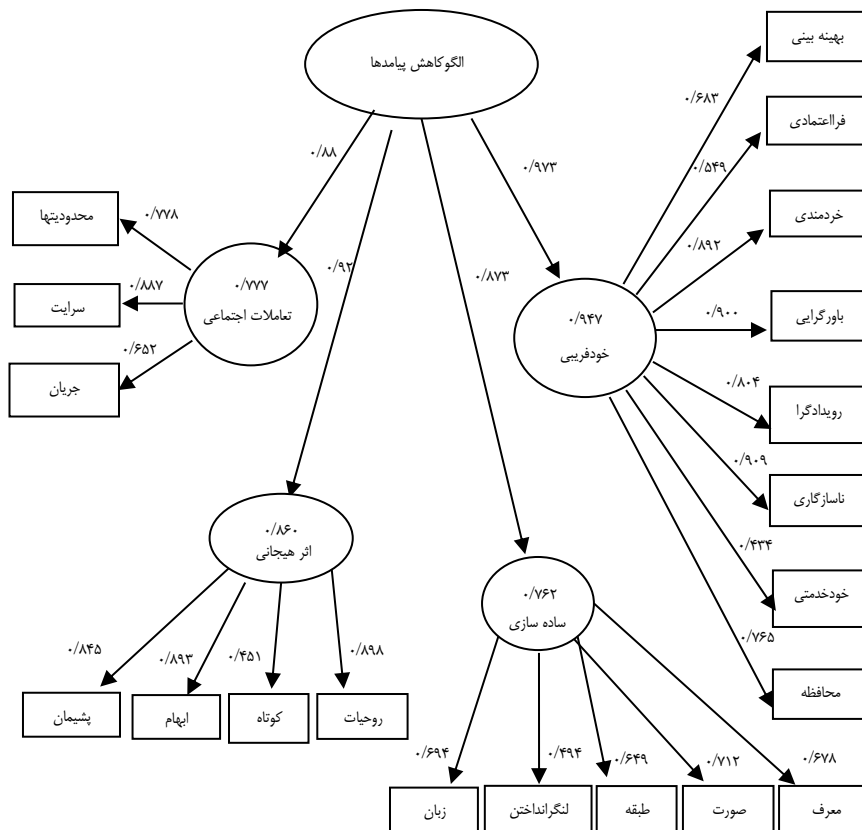
در این فرمول شاخص واریانس تبیین شده R^2 و کیفیت مدل اندازه‌گیری COMMUNALITY به شرح جدول ذیل می‌باشد: لازم به ذکر است شاخص واریانس تبیین شده جهت سازه‌های درون زای مدل بررسی می‌گردد و نشان می‌دهد که متغیر وابسته به چه میزان توانست متغیر وابسته را پیشگویی یا تبیین نماید.

جدول ۱۳. شاخص بررسی اعتبار GOF

مؤلفه‌ها	R2	COMMUNALITY	GOF	نتیجه
اثر هیجانی	۰/۸۶	۰/۶۸	۰/۶۷	تأیید
تعاملات اجتماعی	۰/۷۸	۰/۶۱		مدل
خود فریبی	۰/۹۵	۰/۵۷		
ساده سازی ابتکاری	۰/۷۶	۰/۴۲		

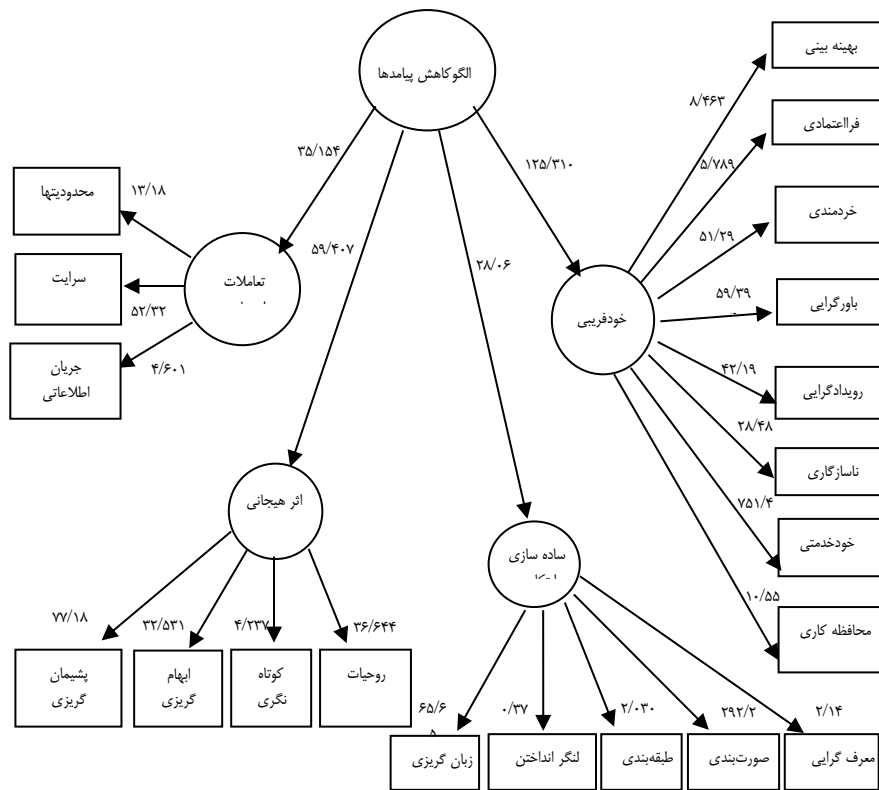
مثبت بودن شاخص نیکویی برازش (GOF) که دارای مقدار ۰/۶۷ است، برازش کلی مدل را نشان می‌دهد. چون این مقدار بیش از ۰/۳۵ است، بنابراین نتیجه می‌شود که از مقدار مطلوبی برخوردار است. در نتیجه برازش کلی مدل تأیید می‌گردد. خروجی مدل مفهومی با استفاده از نرم افزار PLS در نمودارهای ذیل نشان داده شده است.

نمودار ۳. اندازه‌گیری مدل کلی در حالت استاندارد

ضرائب T-Value (عدد معناداری). لازم به ذکر است سطح معناداری بیشتر از ۱,۹۶ و کمتر از ۱,۹۶- قابل قبول می‌باشد. گویه متغیرها از سطح معناداری خوبی برخوردار هستند. زیرا همگی بیشتر از ۱,۹۶ می‌باشد. در این حالت می‌گوئیم روائی سازه و ساختار گویه‌ها تأیید می‌گردد. همچنین بارهای عاملی ابعاد از مقادیر سطح معنادار مناسبی برخوردارند زیرا همگی از عدد ۱,۹۶ بزرگتر می‌باشند. در این صورت بارهای عاملی همگی معنادار می‌باشند.

نمودار ۴. ضرائب T-Value (عدد معناداری)

شاخص Q^2 : معیار استون - گیزر^۱ یا شاخص Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد. برای محاسبه مقدار Q^2 در نرم‌افزار PLS از تکنیک بلایند‌فولدینگ^۲ استفاده شد:

۱- Stone-Geisser

۲- Blindfolding

با استفاده از این تکنیک دو شاخص روایی بدست می‌آید: روایی متقاطع افزونگی^۱ (CV-Red) و روایی متقاطع اشتراکی^۲ (CV-Com) اعداد مثبت نشان دهنده کیفیت مناسب مدل هستند. این مقادیر برای تمامی سازه‌های پژوهش مثبت بدست آمده است. همچنین مقادیر متغیرها عموماً در رنج ۰/۱۵ تا ۰/۳۵ یا بزرگتر از ۰/۳۵ بدست آمده است. بنابراین قدرت پیش‌بینی سازه‌های پژوهش بصورت متوسط تا قوی برآورد شود.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی‌های مبانی نظری تاکید شده است که موارد قید شده ذیل به مفاهیمی توجه دارند که در الگوی پژوهش هم خوانی دارد. افراد حرفه ای در جستجوی روش‌های جدید برای توضیح رفتار بازار مالی می‌باشد. این مقاله تا حدودی در این راستا می‌باشد که می‌توان به فعالیت‌های نایت (۱۹۲۱) فستینگر (۱۹۵۷) الزبرگ (۱۹۶۱) ادواردز (۱۹۶۸) فیشوف (۱۹۷۵) لانگر (۱۹۷۵) کانمن و تورسکی (۱۹۷۹) کانمن، اسلویک و تورسکی (۱۹۸۲) استتمن و شفرین (۱۹۸۴) کانمن و تورسکی (۱۹۸۴) دیبونت و تالر (۱۹۸۵) شفرین و استاتمن (۱۹۸۵) پرسکات و مرا (۱۹۸۵) نورث گرفت و نی آل (۱۹۸۷) ساموئلسون و زکهاوسر (۱۹۸۸) تالر و شفرین (۱۹۸۸) ساموئلسون و زکهاوسر (۱۹۸۸) نتش (۱۹۸۹) منوت (۱۹۹۹) کانمن، نتش و تالر (۱۹۹۱) هیت و تورسکی (۱۹۹۱) دی ورز، چارپیت و گیلوویچ (۱۹۹۳) بنارتزی و تالر (۱۹۹۵) شیلر، کانیا و تیسوتسی (۱۹۹۶) گاتزمن و پی لز (۱۹۹۷) باربریز، ویشنی و اشلايفر (۱۹۹۷) لوساردی (۱۹۹۹) و (۲۰۰۰) استتمن و فیشر (۲۰۰۰) کلارک و استتمن (۲۰۰۰) باربر و اودین (۲۰۰۱) هراشلايفر (۲۰۰۱) دان (۱۹۸۹) گرویس و اودین (۲۰۰۱) گاداروسکی (۲۰۰۱) پرلیک و سیمستر (۲۰۰۱) اودین و باربر (۲۰۰۲) مانتیر (۲۰۰۲) سانتا کلارا و والکانوف (۲۰۰۳) گراهام، هاروی وهانگ (۲۰۰۳) ماتیر (۲۰۰۳) آکرت (۲۰۰۳) لیست (۲۰۰۳) لووالو و کانمن (۲۰۰۳) بنارتزی و تالر (۲۰۰۴) فلنر (۲۰۰۴) لوت جی و من‌هاف (۲۰۰۴) کوپر، گوتیرز و مارکیوم (۲۰۰۵) اشاره کرد.

در تحلیل نهایی پاسخ سوال‌های پژوهش به شرح ذیل است:

سؤال اول: الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی کدام است؟ پاسخ: با عنایت به مطالعات انجام شده و بررسی‌های انجام شده بر روی شبکه بانکی و با بهره‌گیری از روش داده بنیاد در ابتدا براساس گردآوری اطلاعات از طریق مصاحبه از ۷۴ نفر از خبرگان این امر، یادداشت میدانی، مشاهده مشارکتی، اسناد و مدارک، رویدادهای تجربیدی، تولید داده‌ها، تحلیل داده‌ها با رویکرد رهیافت نظام‌مند، کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کد گذاری انتخابی و در نهایت پس از ارزیابی اعتباربخشی مدل با تایید ۲۲۲ کارشناسان موضوع و تکنیک‌های

۱- Cross-validated Redundancy

۲- Cross-validated Commuality

تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول و دوم و مدل‌سازی معادلات ساختاری، الگو با ۴ بعد، ۲۰ مقوله و ۲۳۹ شاخص با ضریب آلفای کرونباخ ۰,۹۸۶، تأیید گردید (و به این ترتیب میزان پایایی ابزار سنجش با در صد بسیار بالایی تأیید شد). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که الگوی طراحی شده:

(۱) با ویژگی‌های نظام بانکی منطبق است.

(۲) برای اجرا در سیستم بانکی قابل اتکاء است.

سؤال دوم: الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی دارای چه مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهایی است؟

الگوی پژوهش دارای ۴ بعد، ۲۰ مقوله و ۲۳۹ شاخص می‌باشد. ۱- خود فریبی (بهینه بینی - فرا اعتمادی - خود اسنادی - باورگرایی - رویدادگرایی - ناسازگاری شناختی - خود خدمتی - محافظه کاری)، ۲- ساده‌سازی ابتکاری (معرف‌گرایی - صورت‌بندی - طبقه‌بندی - لنگر-زیان‌گریزی)، ۳- اثر هیجانی (روحیات - کوتاه‌نگری - ابهام‌گریزی - پشیمان‌گریزی)، ۴- تعاملات اجتماعی (محدودیت‌ها - سرایت - جریان اطلاعاتی) است.

✓ خود فریبی: بار عاملی مولفه ۰/۹۷۳ و سطح معناداری ۱۱۹/۶۵۵ بوده که مطلوب می‌باشد.

✓ ساده‌سازی ابتکاری: بار عاملی مولفه ۰/۸۷۳ و سطح معناداری ۲۸/۲۴۸ بوده که مطلوب می‌باشد.

✓ اثر هیجانی: بار عاملی مولفه ۰/۹۲۷ و سطح معناداری ۵۲/۹۳۰ بوده که مطلوب می‌باشد.

✓ تعاملات اجتماعی: بار عاملی مولفه ۰/۸۸۱ و سطح معناداری ۳۶/۱۶ بوده که مطلوب می‌باشد. با توجه به بار عاملی ابعاد الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی مولفه خود فریبی دارای بیشترین بار عاملی و اولویت بیشتر و مولفه‌های اثر هیجانی و تعاملات اجتماعی و ساده‌سازی ابتکاری به ترتیب دارای اولویت می‌باشند.

سؤال سوم: روابط منطقی بین مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعادهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی، چگونه است؟

تایید مدل با استفاده از روابط ساختاریافته خطی صورت پذیرفته است. در مرحله بعد پس از تعیین مدل‌های اندازه‌گیری به منظور ارزیابی مدل مفهومی پژوهش و همچنین اطمینان یافتن از وجود یا عدم وجود رابطه علی میان متغیرهای پژوهش و بررسی تناسب داده‌های مشاهده شده با مدل مفهومی پژوهش، اهداف پژوهش با استفاده از مدل معادلات ساختاری نیز آزمون شدند. بر اساس سطح معناداری ۰/۰۵ مقدار بحرانی باید بیشتر از ۱/۹۶ باشد، مقدار پارامتر کمتر از این در الگو مهم شمرده می‌شود، هم‌چنین مقادیر کوچکتر از ۰/۰۵ برای مقدار **P** حاکی از تفاوت معنادار مقدار محاسبه شده برای وزن‌های رگرسیونی با مقدار صفر در سطح ۰/۹۵ است.

۶. پیشنهادها و محدودیت‌ها

با افزایش تجربه و وقوع شرایط مشابه تصمیم‌گیری قبلی، بیشتر مدیران براساس قضاوت و بینش فردی تصمیم می‌گیرند؛ اما مدیران دارای دانش و توانایی‌های هوشی بیشتر، از الگوهای رفتاری کمتر استفاده می‌کنند و به کاربرد روش‌های عقلایی تمایل دارند. لذا کسب دانش و توانایی‌های هوشی مورد تاکید می‌باشد. بسیاری از اقتصاددانان در حال توسعه، اخیراً سیستم‌های بانکی خود را از طریق خصوصی‌سازی، کاهش سرمایه و کاهش نقش مقررات اقتصادی، آزاد نموده‌اند. در نتیجه، مدیران بانک‌ها در این اقتصادها آزادی بیشتری در راستای نحوه اداره بانک‌های خود به دست آورده‌اند. مدیران تمایل دارند در مورد بازارها، اقتصاد و پتانسیل‌های عملکرد مطلوب سرمایه‌گذاری خود بیش از اندازه بهینه بیاندیشند. بسیاری از آنان معتقدند که سرمایه‌گذارانی که نامطلوب برای آنها اتفاق نخواهد افتاد و این نوع سرمایه‌گذاری‌ها تنها دیگران را متأثر می‌سازد. با توجه به اینکه خطاهای رفتاری معمولاً به عدم تصمیم‌گیری بهینه توسط مدیران منجر می‌شود. بنابراین پرهیز از استفاده از خطاهای رفتاری مورد تاکید است. درک صحیح رفتار سرمایه‌گذاران فردی و شناسایی رفتارهای غیرنرمال (تورش‌های رفتاری) در بازارهای مالی می‌تواند تصمیم‌گیرندگان، سیاست‌گذاران و مدیران را در برنامه‌ریزی برای مواجهه با این حالات رفتاری آماده نماید. تمرکز بیش از حد مدیران به بانک خود یکی از خطاهای رفتاری می‌باشد. در این پژوهش مصداق‌های زیادی از ناهماهنگی شناختی یافته شده است که می‌توان با تلنگر یا سقلمه مالی کاهش داد. مطابق یکی از سوگیری‌های رفتاری، بانک‌ها بر مبنای عملکرد گذشته، طبقه‌بندی‌های ذهنی خاصی را در ذهن خود برای پیش‌بینی رخدادهای آتی انجام داده و در پی یافتن شباهت‌هایی در عملکرد هستند. به این دسته از تورش‌های رفتاری، سوگیری "نماگری" اطلاق می‌گردد. این سوگیری موجب می‌شود، تا مدیران روندها را به صورت نادرست تفسیر نمایند. لذا درک صحیح این موضوع باعث تفسیر صحیح روندها می‌گردد. ریسک‌پذیری مدیران تحت تأثیر چهار حالت روحی عاطفه مثبت زیاد، عاطفه مثبت کم، عاطفه منفی زیاد و عاطفه منفی کم است. این موضوع می‌بایست با تمرین و آموزش تعدیل گردد. مدیران در مواجهه با توزیع احتمال نامعلوم تمایلی به پذیرش ریسک از خود نشان نمی‌دهند و عموماً در موقعیت‌های مبهم دچار تردید می‌شوند. تحلیل صحیح موقعیت با کسب تجربه و دانش و مدیریت ریسک مورد تاکید می‌باشد. سوگیری پشیمان‌گری رفتاری را تقویت می‌کند که باعث پشیمانی بانکداران نشود. هر رفتاری که ممکن است پیامد آن نوعی پشیمانی باشد، توسط بانکداران کنار گذاشته خواهد شد. در این پژوهش مصداق‌های زیادی مطرح شد که باید به آن‌ها توجه نمود. از آنجا که زمان و منابع شناخت انسان محدود است و داده‌های محیطی را نمی‌توان به صورت بهینه مورد تجزیه و تحلیل قرار داد، این محدودیت باعث عدم کارایی تصمیم‌گیری عقلایی خواهد شد. مدیران در تصمیم‌گیری‌ها و قضاوت‌هایشان نباید همواره با دیگران هم صدا و دچار عکس‌العمل‌های احساسی یا توجیه‌آمور شوند. همواره در میان بانکداران این بحث مطرح بوده است که رشد اقتصادی، تقاضا را برای توسعه

شبکه بانکی ایجاد می‌کند. اما براساس یک دیدگاه جدید، امروزه معتقدند که رعایت مبانی مالی رفتاری یکی از کلیدهای دستیابی به رشد بلندمدت اقتصادی است و توسعه نظام بانکی موجب فراهم آوردن رشد اقتصادی می‌شود. تدوین برنامه توسعه بانکداری، برنامه‌ریزی بلندمدت، پرهیز از اجرای سیاست‌های شتاب‌زده، اصلاحات نهادی و ایجاد زیر ساخت‌های لازم برای بهبود محیط از جمله راهکارهایی است که می‌تواند در دستیابی به سطح مطلوبی از شبکه بانکی نقش مؤثری داشته باشد. به نظر می‌رسد، برای خروج از وضعیت فعلی و کاهش مطالبات معوق باید نرخ سود سپرده و تسهیلات با نرخ بازار تنظیم شود تا مانع از شکل‌گیری رانت و تقاضای کاذب شود. همچنین هماهنگی رکن‌های مختلف اقتصادی، ثبات قیمت ارز، تقویت نظارت بر مصرف منابع و تسهیلات، توجه بیشتر به اهلیت و ظرفیت مشتری از کلیدی‌ترین مواردی است که باید مد نظر قرار بگیرد. توجه به توانایی‌های ضامنین، ایجاد زیرساخت بیمه اعتباری برای کاهش انتقال ریسک به بانک‌ها نیز بسیار حیاتی است. تسریع در مکانیزه کردن ادارات ثبت برای شناسایی دارایی‌های بدهکاران بانکی، سقف زمانی قائل شدن برای انجام مسائل ثبتی و قضایی و کاهش تطویل در این موارد، ایجاد دادگاه‌های پولی و بانکی، جلوگیری از تصمیم‌های هیجانی، تعیین تکلیف کردن بازارهای غیرمتشکل پولی و پرهیز از افراط و تفریط در تصمیم‌گیری‌ها نیز می‌تواند در این زمینه راه‌گشا باشد. الگوی کاهش پیامدهای تورش‌های رفتاری موثر در رکود نظام بانکی با توجه به نوع ماموریت می‌تواند بومی سازی شود و تدوین مدل می‌تواند برای پژوهشگران آینده یک موضوع مناسب باشد.

بعضی از موضوع‌هایی که می‌تواند مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد به شرح ذیل پیشنهاد می‌گردد: تبیین مدل کاهش پیامدهای مالی عصبی موثر در سلامت نظام بانکی، تبیین مدل تعدیل تورش‌های رفتاری مدیران نظام بانکی، تبیین مدل تعدیل تورش‌های رفتاری مشتریان بانک‌ها، تبیین مدل تعدیل تورش‌های رفتاری کارکنان بانک‌ها، شناسایی و تحلیل هرمون‌های عصبی موثر در تصمیم‌گیری. مهم‌ترین جنبه‌های نوآوری این پژوهش ارائه الگو برای شبکه بانکی با الهام از متدولوژی گردند تئوری و بومی سازی ابعاد، مولفه‌ها و متغیرها متناسب با وظایف بانکی است که تاکنون در نظام بانکی سابقه نداشته است.

محدودیت‌ها. از جمله عمده محدودیت‌های پژوهش می‌توان به این موارد اشاره نمود: محدودیت‌های زمانی و فرصت کوتاه دوره پژوهشی می‌باشد، محدودیت منحصر به فرد بانک‌ها از نوع فعالیت و ماموریت‌ها، گستردگی شبکه بانکی، تأثیرات عوامل خارجی بر شناسایی تورش‌ها.

منابع

1. Abdolmaleki, H. (2016). Why do banks suffer from deficits and recessions? Tehran, *Eghtesad News*. (In Persian).
2. Ariely, D. (2009). The End of Rational Economic. *Harvard Business Review*. 195, 45-52.
3. Ashraf Khan, A. (2018). A Behavioral Approach to Financial Supervision. *Regulation and Central Banking, International Monetary Fund WP*. 18. 178.
4. Bachmann, K., De Giorgi, E., Hens, T. (2018). Published by John Wiley & Sons, Inc. Hoboken. New Jersey. *Published simultaneously in Canada*.
5. Baghjari, M., Nilchi, M., Rasoolian, A. (2016). Examining the Return and the Return Volatility of Investment Industry in the Months of Ramadan and Muharram. *Journal of Financial Management Perspective*, 6(15), 25-41. (In Persian)
6. Barberis, N., Thaler, R. (2003). A Survey of Behavioral Finance. *Elsevier Science Ltd*.
7. Birnberg, J., G. (2011). A Proposed Framework for Behavioral Accounting Research. *BEHAVIORAL RESEARCH IN ACCOUNTING*. Vol. 23, No. 1. 1-43.
8. Camerer, G. F., Lowenstein, G., Rabin, R. (2003). Advances in behavioral Economics Princeton University press.
9. Chandra, A. (2008). DECISION-MAKING IN THE STOCK MARKET: INCORPORATING PSYCHOLOGY WITH FINANCE. *Department of Commerce & Business Studies Jamia Millia Islamia (A Central University) New Delhi-110025 India*
10. Enamul Kabir, Md. (2017). Why Behavioral Finance is Helpful for Investors to Decision Making Process?. *Journal of Research in Business and Management*, 4(12). 11-19.
11. Fallah poor, S., abdollahi, GH. (2011). Determining and Prioritizing Behavior Biases of Investors in Tehran Stock Exchange Market: a Fuzzy AHP Approach, *Journal of Financial Research*, Vol. 13. 99-120. (In Persian)
12. Farhadi, R., Akhondi, O., MehrAvar, H. (2019). Dynamics of Herding Behavior and Momentum Effects: Evidence from the Iran Capital Market. *Journal of Financial Management Perspective*, 9(26), 121-145. (In Persian).
13. Festinger, L., Henry W., Stanley S. (1956). When Prophecy Fails, Minneapolis. *University of Minnesota Press*.
14. Ghalmagh, K., Yaghoobnezhad, A., Fallah Shams, M. (2017). The effect of financial literacy on the behavioral fluctuations of investors in the Tehran Stock exchange. *Journal of Financial Management Perspective*. 6(16), 75-94. (In Persian).
15. Gilad, B., Kaish, S. (1986). Handbook of Behavioral Microeconomics. *JAI Press. Greenwich. CT*.
16. Jamshidi, N., Ghalibaf asl, H. (2019). Dynamics of the Behavior of Individual Investors in Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Management Perspective*, 9(25), 101-120 (In Persian).
17. Khanman, D., Tversky, A. (1992). Advances in Prospect Theory. Cumulative representation of uncertainty. *Journal of risk and uncertainty*. 5. 297- 323.
18. Knoll, M., (2010). The Role of Behavioral Economics and Behavioral Decision Making in Americans' Retirement Savings Decisions. *Social Security Bulletin*. 70(4), 1-23.

19. Maurice, A. (1953). Le Comportement de L'homme Rationnel Devant le Risque. Critique des Postulats ET Axiomes de L'ecole Americane. *Econometrica*. 21. 503-546.
20. Mintzberg, H., (2001). Decision-Making: It's not what You Think, *Sloan Management Review*, 11, 21-32.
21. Missier, F D., Mantyla T., Bruin D. (2012). Decision-making Competence. Executive Functioning. And General Cognitive Abilities. *Journal of Behavioral Decision Making*. 25. 331-351.
22. Nan-Chen H. (2004). An integrated data mining and behavioral scoring model for analyzing bank customers. *Expert Systems with Applications*. 27.623-633
23. Nik, M., Nik, M. (2009). Behavioral finance vs traditional finance. *Journal of Advances in Management*. 2(6).
24. Pashtoon, R. (2016). Behavioral finance and its impact on portfolio investment decisions-evidence. *India*. Savitribai phule Pune University.
25. Raiffa, H. (1965). Decision Analysis. Introductory Lectures on Choices under Uncertainty. *John Willy Publication*.
26. Saeedi, A., Farahanian, M. (2012). Fundamental of behavioral Economics and Finance. *Bourse publications*. Tehran. 10-41. (in Persian)
27. Sargent, T. (1987). Rational Expectations, Cambridge. *Cambridge University Press*.
28. Schlosser, T., Dunning D., & Fetchenhauer D. (2013). What a Feeling: The Role of Immediate and Anticipated Emotions in Risky Decisions, *Journal of Behavioral Decision Making*, Vol 26, 13-30.
29. Shefrin, H. (2008). Risk And Return In Behavioral Sdf-Based Asset Pricing Models. *Journal of Investment Management*. Vol. 6. No. 3. 1-18.
30. Simon, H. (1987). Theories of Bounded Rationality. *Behavioral economics and business organization*. 2. 408-423.
31. Tafazoli, F., (1996). History of Economic Beliefs. (From Plato to the contemporary period). *Tehran: Ney, edition 9*. (In Persian).
32. Thaler, R.H. (1999). The End of Behaviorl Finance. *Financial Analyst Journal*. Vol. 55. No. 6. 12-17.